

Значення інтерактивних технологій у музично-естетичному вихованні школярів

Анотація. В даній статті висвітлюється проблема інтерактивного навчання, як особливої форми організації пізнавальної діяльності школярів, наголошується про необхідність використання інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі.

Ключові слова. Інтерактивні технології, інтерактивне навчання, мультимедійні засоби, музично-естетичне виховання школярів, гармонійний розвиток особистості.

Abstract. This article highlights the problem of interactive learning as a special form of organization of cognitive activity of students, emphasizes the need to use interactive technologies in the educational process.

Keywords. Interactive technologies, interactive learning, multimedia tools, musical and aesthetic education of schoolchildren, harmonious development of personality.

Дати дітям радість праці, радість успіху у навчанні, збудити в їхніх серцях почуття гордості, власної гідності – це перша заповідь виховання. У наших школах не повинно бути нещасливих дітей, душу яких гнітить думка, що вони ні на що не здатні. Успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів, бажання вчитися.

В.О. Сухомлинський

Постановка проблеми. Сьогодні необхідними умови формування цілісної особистості є гармонійне поєднання розумового й фізичного розвитку, моральної чистоти й естетичного ставлення до життя і мистецтва. Природа подарувала людині великі можливості щодо музичного розвитку, але вони можуть згаснути, якщо їх не розвивати. Досягненню цієї високої мети багато в чому допомагає правильна організація музичного виховання школярів. Музичне виховання – важливий засіб формування їхньої особистості і всебічного розвитку. Доведено, що музика безпосередньо впливає на емоційну сферу дитини, стимулює пізнавальну активність, пробуджує творчі здібності.

У сучасному світі, що швидко розвивається, великої актуальності набуває питання гармонійного розвитку особистості, що передбачає реалізацію природного творчого потенціалу, можливість допомогти дитині відчувати красу навколишнього світу й радіти їй. Світова музична педагогіка поєднує багато музично-педагогічних систем і концепцій із різних куточків світу. Усі вони пов'язані однією метою – виховання цілісної, культурно розвиненої особистості.

Передусім почуття любові до когось чи до чогось закладається і розвивається у дитини через її переживання, через емоційне ставлення до того чи іншого явища або людини. Кожен період розвитку дитини є основою для

наступного й відрізняється провідними реакціями та змінами. Саме шкільний вік є сенситивним періодом розвитку особистості, у якому створюються можливості для формування творчих здібностей та інтелекту. Від того, наскільки якісно і своєчасно були використані ці можливості, сприятиме творчий потенціал дорослої людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження І. Арябкіної, М. Алексєєва, Є. Бондаревської, Є. Волчегорської, А. Коломієць, Л. Кукліної, Т. Кульпіної, О. Пехоти, Г. Тарасенко, В. Фоменка та інших вчених присвячені вивченню теоретичних і методологічних положень, котрі визначають інноваційну особистісно орієнтовану освіту. Психологічний аспект у розробці нових навчальних технологій висвітлено у працях Л. Виготського, Дж. Долларда, Е. Еріксона, Н. Кічук, О. Леонтєва, А. Маслоу, В. Петровського, К. Роджерса, С. Рубінштейна, С. Сисоєва, К. Юнга та інших науковців. Такі дослідники як, Л. Василевська-Скупа, О. Гончарова, С. Горбенко, О. Лобова, Л. Масол, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, А. Растригіна, О. Ростовський, О. Рудницька, Г. Сазоненко, Л. Хлебнікова, В. Фрицюк, Г. Шевченко, В. Шульгіна, О. Щолокова та інші висвітлюють у своїх працях актуальні питання мистецької освіти.

Метою даної роботи є визначення сутності особистісно орієнтованого підходу до музично-естетичного виховання школярів як інноваційної технології, так і здібностей музичного виконавства і творчості, формування елементарних основ музичної культури підрастаючого покоління.

Виклад основного матеріалу. У багатьох нормативно-правових документах наголошується про важливість музичного виховання дітей шкільного віку. В інструктивно-методичних рекомендаціях (лист МОН України від 02.09.2016 № 1/9-454) визначена мета музичного виховання – «виховання гармонійно розвинутої, естетично й творчо спрямованої особистості дитини під впливом цінностей українського і світового музичного мистецтва, розвиток загальної музикальності, здібностей музичного виконавства і творчості, формування елементарних основ музичної культури, домірної віковій музичній компетенції» [4, с. 1]. З огляду на це, виникає питання щодо удосконалення навчально-виховного процесу, до пошуку педагогами нових форм і методів музичного виховання та навчання дітей у сучасних школах.

Музика володіє можливостями впливу не тільки на дорослих, а й на дітей самого раннього віку. Більше того, і це доведено, навіть внутрішньоутробний період надзвичайно важливий для подальшого розвитку людини: музика, яку слухає майбутня мати, робить позитивний вплив на самопочуття дитини, що розвивається. Це вказує на важливість створення умов для формування основ музичної культури дітей.

Удосконалення підходів до організації навчання посилюється інтеграційними процесами в Європі та необхідністю підвищення професіоналізму вчителя у використанні інтерактивних педагогічних технологій як інноваційного педагогічного явища.

У процесі навчання, з метою формування особистості і її становлення особливу увагу потрібно звертати на дотримання певних умов, а саме : створення позитивного настрою для навчання; відчуття рівного серед рівних; забезпечення позитивної атмосфери в колективі для досягнення спільних цілей;

усвідомлення особистістю цінності колективно зроблених умовиводів; можливість вільно висловити свою думку і вислухати свого товариша; вчитель не є засобом «похвали і покарання», а другом, порадником, старшим товаришем [3, с. 170]. Для забезпечення цих умов найоптимальнішими є інтерактивні технології, які відносяться до інноваційних.

Вчитель – це професія, яка потребує постійного руху вперед, змін, розвитку, удосконалення, роботи над собою. Адже перед сучасною школою стоїть питання про таку організацію навчально-виховного процесу, який був би зорієнтованим на всебічне виховання освіченої, творчо активної особистості, створення умов для підвищення пізнавальної активності учнів, формування навичок самостійної творчої роботи. Сучасна освіта повинна забезпечити формування такої особистості, а вчитель має організувати таку діяльність, яка б сприяла реалізації поставлених завдань, серед яких: активізація пізнавальної діяльності учнів, зацікавлення музичним мистецтвом, виховання інтересу до музичного навчання, сприяння у розкритті творчого потенціалу кожного учня. Які ж інтерактивні технології та методи використовувати у своїй роботі, щоб забезпечити повноцінне навчання, увесь час турбують вчителів загальноосвітньої школи.

Найважливішим у початковій школі є створення відповідних умов для атмосфери успіху та творчого співробітництва: колективна діяльність, робота групами, парами. Використовуючи інтерактивні форми організації навчання молодших школярів, педагоги намагаються перетворити урок на урок-мислення, урок-спілкування, урок-діалог, щоб привити інтерес учнів до читання, математики, мистецтва і природи.

Низка вчителів наголошують, що у сучасній школі слід переходити від «передавання знань» до «навчання жити». Учні сьогодні потребують інших навичок: думати, розуміти сутність речей і явищ, осмислювати, вміти шукати, систематизувати потрібну інформацію. Коли дитина напружено розумово працює, її розумову діяльність полегшують інноваційні технології. Влучним буде переосмислений вислів видатного китайського філософа Конфуція, як кредо інноваційного навчання: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я чую й бачу, я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу й обговорюю, я починаю розуміти. Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю, я набуваю знань і навичок» [3, с. 172].

Використовуючи інноваційні технології вчитель створює в класі середовище, яке позитивно сприяє співпраці, порозумінню та доброзичливості. Серед великої кількості інноваційних технологій педагоги віддають перевагу інтерактивним методам. Цікавими є методи ситуативного моделювання (побудова навчального процесу за допомогою залучення учнів до гри), технології колективного навчання (методи «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Метод Прес», «Карусель», «Навчаючи-учусь», «Два, чотири – всі разом» тощо) та кооперативного навчання (робота в парах, групах).

Проводячи уроки з використанням таких методів, вчителі зацікавлюють школярів предметом, формують активну життєву позицію, розвивають творчі здібності своїх вихованців. Разом з тим, удосконалюються мовленнєві і розумові навички учнів, на що впливає створення ситуація успіху, де кожен учень відчувається невимушено, а це, в свою чергу, сприяє самовдосконаленню

його як особистості. А вчитель, у цьому випадку, виконує роль друга, порадирика, старшого товариша.

Важливо у своїй роботі використовувати такі види діяльності, які дають високий рівень знань, зацікавленість предметом, набуття учнями певного життєвого досвіду, а головне – навчають вчитися. Наведемо кілька методів, які є найефективнішими на уроках музичного мистецтва.

«Навчаючи – учусь». Цей метод використовується при узагальненні та повторенні вивченого. Він дає можливість учням взяти участь у передачі своїх знань однокласникам.

«Карусель». Цей варіант навчання найбільш ефективний для одночасного включення всіх учасників у активну роботу з різними партнерами для обговорення дискусійних питань. Цю технологію застосовують для інтенсивної перевірки обсягу й глибини набутих знань.

«Займи позицію». Цей метод корисний на початку роботи з дискусійними питаннями та проблемами. Його можна використати на початку уроку для демонстрації розмаїття поглядів на проблему, що вивчається. Використовується після опанування дітьми певною інформацією й усвідомлення ними можливості протилежних позицій щодо її розв'язання.

«Мікрофон». Ця технологія є різновидом загальногрупового обговорення. Вона надає можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на питання або висловлюючи свою думку чи позицію. Такий вид роботи доцільно використовувати на початку уроку, коли повторюється чи закріплюється раніше вивчений матеріал.

«Робота в парах». Парна робота полягає в допомозі сильного учня слабшим, у взаємодопомозі. Склад пар визначає вчитель, враховуючи симпатії або можливості учнів. Пари можуть мати постійний (статичні) і змінний склад (динамічні). Головне для парної організації навчальної діяльності – взаємонавчання і взаємоконтроль.

«Незакінчені речення». Цей прийом часто поєднується з «Мікрофоном», що дає можливість ґрунтовніше працювати над умінням висловлення власних ідей, порівнювати їх з іншими. Робота за такою методикою дає змогу учням вільніше висловлюватися щодо запропонованих тем, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо.

«Робота в малих групах». Робота в малих групах дає змогу набути навичок спілкування та співпраці. Після того, як вчитель об'єднав дітей у малі групи і вони отримали завдання, група за короткий час повинна виконати завдання та представити результати роботи своєї групи.

«Мозковий штурм». Це – ефективний метод колективного обговорення, пошук рішень, що спонукає учасників виявляти свою уяву та творчість, який досягається шляхом вільного вираження думок всіх учасників і допомагає знаходити кілька рішень із конкретної теми. Оголошується проблема, яку треба розв'язати. Всі учні беруть участь у її обговоренні шляхом колективного обдумування – «мозкового штурму».

«Прес». Метод навчає дітей виробляти й формулювати аргументи, висловлювати думки з дискусійного питання у виразній і стильній формі, переконуючи інших.

Таким чином, використання інтерактивних методів на уроках музичного мистецтва дає можливість доповнити уроки різноманітною інформацією, а різні види діяльності заохочують дітей до роботи. Учні свідомо осмислюють положення (ситуацію), проявляють зацікавленість у правильності своєї думки. В наслідок чого, продуктивність уроків підвищується.

Висновки. Можна з упевненістю сказати, що *інтерактивні технології та методи сприяють інтенсифікації й оптимізації навчального процесу, зокрема: доступності та цікавості музичного навчально-виховного процесу; моделювання різних навчальних ситуацій, збагачення соціального досвіду учнів через включення в різні навчальні та життєві ситуації; створення інтерактивного середовища, відповідних умов для розвитку здатності будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній. Разом з тим, застосовуючи режим інтерактивну під час навчально-виховної роботи, вчителі розвивають в учнів навички проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт; вміння реалізувати ідею співробітництва ти, хто навчає, з тими, хто навчається, сприяє оздоровленню психологічного клімату на уроці, конструктивній взаємодії, створенню доброзичливої атмосфери.*

Список використаних джерел:

1. Волчегорская Е. Ю. Личностно ориентированное эстетическое воспитание младших школьников: методология, теория, практика : дисс. . докт. пед. наук : спец. 13.00.01. Челябинск, 2007. 346 с.
2. Горбенко С. С. Історія гуманізації музичної освіти дітей шкільного віку : навчальний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання Видання друге. Житомир : В. Б. Котвицький, 2008. 416 с.
3. Данько Т.О., Е.В. Бахчеван Окремі аспекти інноваційних та інтерактивних технологій навчання. Аграрний вісник Причорномор'я. Вип. 80. 2016. С. 170-177.
4. Інструктивно-методичні рекомендації «Про організацію роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах». Додаток до листа МОН України, № 1/9-454 від 02 вересня 2016 року.
5. Закон України «Про загальну середню освіту». Відомості Верховної Ради України. 2002. № 12-13. 92 с.
6. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навчальний посібник. К. : КНУКіМ, 2006. 188 с.
7. Перспективні освітні технології : наук.-метод. посіб. за ред. Г. С. Сазоненко. К. : Гопак, 2000. 560 с.
8. Пехота О. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя : монографія. 2-ге вид., доп. та перероб. Миколаїв : Вид-во «Ліон», 2006. 272 с.